

MOJE PRVNÍ A POSLEDNÍ VÁLEČNÁ OPERACE

Dvojnásobný hrdina Sovětského svazu maršál tankových vojsk P. S. Rybalko stál v letech Veliké vlastenecké války v čele tankového svazu. Pod jeho vedením prošel svaz slavnou bojovou cestou od Donu přes Dněpr, Vislu a Odru do Berlína a do Prahy. Uveřejňujeme rozhovor maršála P. S. Rybalka s dopisovatelem Kaněvským v r. 1947. Vypravuje v něm o první své bojové operaci na Donu a o poslední — v Československu.

První válečná operace, které jsem se zúčastnil jako velitel mohutné tankové jednotky, dostala název rosošská. Bylo to na voroněžské frontě v lednu r. 1943.

Operace byla provedena podle plánu a osobních pokynů generalissima Stalina. Nejvyšší velitelství nám dalo za úkol: v součinnosti s pěchotními útvary obklíčit a zničit rosošsko-alexejevskou skupinu nepřítele na středním toku Donu a osvožit strategicky důležité železnice, zásobující celou stalingradskou frontu.

Vzhledem k plánu, době a místu tvořila rosošská operace část stalingradské bitvy.

Naše tanková jednotka vnikla po prorvání silné nepřítelovy obrany do hloubky obranného systému a rozdrtila štáby a tyl nepřítel. Pak jsme ve spolupráci s pěchotními útvary uzavřeli kruh kolem větší nepřátelské skupiny. Výsledek toho byl, že byly tehdy úplně zničeny tři německé, pět maďarských a tři italské pěší divise. Fašističtí okupanti zanechali na bitevních polích na 70 tisíc mrtvých, 106 tisíc vojáků a důstojníků nepřítel bylo zajato jen tankisty.

Naši tankisté a pěchota ve snaze splnit úkol vytyčený generalissemem Stalinem, vykonávali v bojích pod Rostovem divy chrabrosti a vytrvalosti přes tuhou zimu a lednové metelice.

Rosošská operace, která otevřela našim vojákům cestu na Ukrajinu, ukázala, čeho je schopen velký tankový svazek, jaké úkoly je naň možno klást. V dalším průběhu se tato naše zkušenost rozšířila a zvláště se projevila v závěrečných operacích války.

— Řekněte nám něco o vaší poslední válečné operaci.

Abych se přiznal, myslil jsem, že úporný boj v ulicích Berlína bude poslední operací, která připadla mému tankovému svazu. Tankisté, kteří beze spánku, bez oddechu se rvali 17 dní na cestě do Berlína a v Berlíně samém o každý dům a každou křižovatku, se již těšili na plně zasloužený odpočinek. Avšak ještě nepřišla doba oddechu: maršál Sovětského svazu I. S. Koněv vydal mému svazu příkaz: společně se svazem generál-plukovníka Leljušenka okamžitě vyrazit směrem na Prahu — 12. května být v Praze — zněl rozkaz. A unavení, utmáčení vyčerpávajícími pochody, vydali se tankisté na strojích, které se tak tužily v berlínské bitvě, na cestu vstříc novým zkouškám.

— *Co umožnilo tuto operaci, když Berlín byl již dobyt a německá armáda v agonii?*

Po pádu Berlína se začala vzdávat nepřátelská vojska jen v severním Německu. Avšak tak zvaná skupina „Mitte“ skládající se z odborných hrdlořezů SS pod vedením generála-polního maršála Schörnera, pokračovala v odporu. Schörner měl k dispozici 14 pěších, 3 horské, 2 tankové a 1 motorisovanou divisi. Schörner se nejen bránil, ba pokoušel se dokonce přejít k útoku, aby vymanil námi obklíčenou a blokovanou posádku ve Vratislavi. Avšak sovětská vojska donutila Schörnera vzdát se tohoto zřejmě dobrodružného plánu. Pro hrozící obklíčení se Schörner rozhodl, kryje svůj ústup zadními voji, k pochodu do Československa a ke spojení s vojsky generála-plukovníka Wöhlera. Doufal, že se mu podaří prodloužit válku, bude-li využívat přírodních podmínek v Československu a jeho průmyslových zdrojů. Na západě stála anglo-americká vojska, ta však Schörnera málo znepokojovala. Schörnerův plán by v případě úspěchu prodloužil válku ještě o nějakou dobu a způsobil by Československu strašlivé škody.

Toho jsme nemohli dopustit. Posledního fašistického plazu bylo nutno zničit dříve, než zaleze do nové díry. Proto, aby byl Němcům odříznut přístup do Československa, pohnula se k Schörnerovu týlu mohutná lavina sovětských tanků, které ještě včera braly útokem nacistické hlavní město.

Z Berlína do Prahy je více než 350 kilometrů. Cesta je přehrazena horami, kde přístupy a průsmyky znamenají velké překážky. Schörner tam postavil své tankové a nejlepší divise.

Bylo třeba zlomit Schörnera, překvapit ho mocným úderem, obklíčit a zničit. Bylo nutno během několika dnů probít se horami, dokázat to, co podle mínění všech zdálo se nemožným.

— *V čem spočívaly základní těžkosti pražské operace?*

Sám o sobě znamená přechod tanků přes hory mnoho technických těžkostí: selže motor na ostrém sestupu nebo stoupání, nepatrná chyba řidiče — a tank se svalí do propasti. A v daném případě bylo třeba přejít hory na strojích, které prošly mnoha bitvami, které měly za sebou cestu od Nisy do Berlína. Motory mnohých tanků již dávno překročily stanovený počet hodin, který se pokládá za hranici jejich výkonnosti.

Stejně je známo, že horský a lesnatý terén vždy ztěžuje postup tanků. Tanky jsou připoutány k cestám, s nichž je velmi často nemožné sejít. Pohyb v proudech po úzkých horských cestách je pomalý. Zastaví-li se z nějakého důvodu přední tank, tu stojí celý proud. Nezřídka jsou v horách tanky zblaveny možnosti rozvinout se z pochodových proudů do bojové sestavy.

Jen vyzrálé mistrovství dovolilo tankistům splnit tento obrovský úkol v rekordní době. Ukázaly se tam znovu organizační schopnosti sovětských důstojníků a generálů a rozhodná vůle všech našich tankistů zvítězit.

— *Kdy začala operace na Prahu?*

6. května ráno. Po přepravě přes Labe prorvaly tanky bleskovým útokem nepřátelskou obranu. Za několik hodin již přeřízly důležitou strategickou dálnici Drážďany—Lipsko.

6. května k večeru se setkaly tankové útvary postupující za drážďanskou dálnicí s tuhým odporem nepřítele. Velitelství skupiny „Mitte“ poslalo našim tankům do cesty silné pohyblivé zálohy. Ze zálohy stříleli němečtí „tygři“ a samohybná děla. Nepřítel vrhal do boje svěží posily na obrněných transportérech a autech. Objevilo se značné množství těžkého i protiletadlového dělostřelectva, které zaujalo postavení v protitankových krytech na křižovatkách cest a u vjezdů do obcí.

Odpor vzrůstal. Zvláště jej cítili tankisté na levém boku, kteří postupovali blízko Drážďan. Po celé cestě vedli ostrý boj. Němci houževnatě bránili cesty ke Krušným horám.

Výška Krušných hor nepřesahuje 1200 metrů, avšak úzké křivolaké cesty s prudkým sklonem jsou tam velmi nepříznivé pro rychlý pohyb tanků. V takovém terénu mohly naše tanky ztratit rychlost potřebnou pro operaci, předběhly však nepřítele a obsadily obranné postavení dříve než se nepřítel mohl vzpamatovat ze smělého čelního úderu. Jako vždy v hornatém a lesnatém terénu rozhodla o úspěchu v mnohém případě iniciativa velitelů malých tankových jednotek a odvaha osádek tanků. Boj v předhoří měl charakter prudkých a rychlých utkání jednotlivých tankových skupin s nepřítelem, který se kryl na nejméně očekávaných a pro sebe nejvýhodnějších místech.

— *Kdy pronikl váš svaz do nitra Krušných hor?*

Bylo to v noci na 8. května. Na Němce, kteří se bránili západně od Drážďan, udeřil s boku tankový svazek generál-poručíka P. P. Polubojarova, který vyrazil k Labi od východu. Využili jsme všeho: zaneprázdnění nepřítele a možnosti obchvatného manévru v noční temnotě. Pod ochranou noci se řítily tanky největší rychlostí k úpatí Krušných hor. Každá hodina, každá minuta byla drahá. Úder směrem na Prahu bylo třeba vést současně oběma svazky. Pro náš svazek to znamenalo, aby bezpodmínečně zvýšil rychlost pohybu.

Za několik hodin dosáhly naše tanky předhoří. Na obzoru nočního nebe se temně rýsovaly vrcholky hor. Poněkud na západ blýskaly ohně dělových výstřelů, které zbarvovaly mraky do purpurova. To svaz generál-plukovníka Leljušenka bojoval o průsmyky.

Nastal kritický okamžik: tanky vyrazily k zteči na výšiny.

— *Jak probíhaly boje v Krušných horách?*

Němci prchali před našimi předsunutými odřady a vyhazovali mosty. Tankisté v temnotě hledali a nalézali brody přes horské řeky. Po pás ve vodě tahali lidé kameny a břevna, podrývali vysoké břehy, aby je zpřístupnili tankům. Pomocí vlečných lan táhli auta. A tak přes všechny překážky obsadily hlavní síly našeho svazku 8. května ráno průsmyky a dosáhly stejné úrovně jako pravý soused.

Obsadit průsmyky však ještě neznamená překonat Krušné hory. O tom se oba tankové svazy brzy přesvědčily.

Problém je v tom, že Krušné hory se svažují neobyčejně příkrě do československé roviny. Němci s touto okolností počítali a závčas připravili protitankovou obranu na svazích vedoucích od průsmyků. Kamen-

né překážky, každých 80 až 100 metrů jámy a podzemní miny znesnadňovaly stejně již dost obtížnou cestu. Zvláště mnoho kamenných a hliněných překážek stavěli Němci v místech, kde cesta procházela nad srázem. Ženisté, kteří doprovázeli tanky, často ani neměli možnost a čas ničit tyto přehrady. A vyhazovat je do povětří bylo nebezpečné, neboť současně s překážkou mohli zničit i cestu. A tu naši řidiči ukázali v plném lesku své umění: donutili stroje překonávat tyto překážky, které visely nad srázem.

Je těžko věřit, že by se za tak těžkých podmínek dalo přepravit přes hory množství tanků, jejichž proudy se táhly v délce 30 až 40 km. V tomto pozoruhodném pochodu se o slávu s tankisty rozdělili ženisté, kteří bez bázně pracovali před stroji.

— *Kdy se vaše tanky dostaly na operační prostor a jak vyhlížela všeobecná válečná situace v Československu?*

Během dne 8. května se naše tanky probily do široké roviny, kterou protínají řeky Ohře a Vltava. Na jejich březích nepřítel spěšně budoval obranu. To byl jeho další zcela beznadějný pokus nás zadržet. Což mohly tyto řeky zadržet hrdiny Dněpru, Bugu, Visly a Odry?

Téhož dne vyrazily naše tanky přímo na Prahu, obkličující ji od severovýchodu a severozápadu. Útvary generál-poručíka Mitrofanova odřízly nepříteli cestu z města. Časně ráno dne 9. května pronikl od severu k okrajům hlavního města Československa předsunutý odřad generál-majora I. G. Ziberova. Od severozápadu vnikly do Prahy útvary generál-plukovníka Leljušenka.

Současně z jihovýchodu od Brna, po zlomení nepřátelského odporu, dorazily k jižnímu okraji Prahy tanky generál-plukovníka A. G. Kravčenka. Je třeba vzdát patřičnou chválu tankistům generála Kravčenka: tempo jejich útoku vzbuzuje upřímný obdiv.

— *Byla vám tehdy známa situace v Praze?*

Ano, byli jsme dobře informováni o událostech ve městě a proto jsme v noci na 9. května zesílili nápor. Situace v Praze se zhoršovala každou hodinu. Němci v Praze krutě zacházeli s bezbranným obyvatelstvem. Na Pankráci házeli fašisté granáty do sklepů, kde se skrývali starci, ženy a děti a rozsévají do oken a dveří dávky ze samopalů. V jiné čtvrti obsadili Němci „Lidový dům“. Němci zastřelili každého páteho Čecha, který v té době dlel v „Lidovém domě“ a ostatní vzali jako rukojmí. Když brali útokem pražské barikády, hnali rukojmí před sebou.

Za svítání dne 9. května se vmísily do třesku samopalů a kulometů nové hrozivé zvuky: rachot tankových pásů a hluk motorů. Do města vjížděly tanky. Srdece Pražanů se sevřelo úzkostí: nejsou to fašističtí „tygři“? Vždyť Rusové, jak se myslelo, ještě bojují někde u Drážďan.

Avšak divoká panika mezi Němci rozehnala strach a domněnky pražského obyvatelstva: to se valily sovětské tanky. Jako příval, stroj za strojem, nejvyšší rychlostí.

Tisíce vzrušených, svým očím nevěřících Pražanů vybíhalo vstříc hrdinům-osvoboditelům. Naši tankisté sotva stačili odpovídat na bouřlivé pozdravy. Česká děvčata vyzdobovala sovětská vojenská vozidla květinami.

Teprve nyní si mohli vítězní tankisté skutečně odpočinout. Donutili skupinu svéhlavého Schörnera, aby sdílela osud všech hitlerovců. Bohužel, Schörner sám se zachránil útekem. Avšak jeho skupina a ostatní divise, které bojovaly v Československu proti vojskům prvního a druhého ukrajinského frontu, zůstaly v pasti nastražené sovětskými tankisty. Od 9. do 13. května bylo zajato více než 672 tisíc německých vojáků a důstojníků a 30 generálů. Sovětská armáda získala obrovskou kořist: 1245 tanků a samohybných děl, 4488 polních děl, 902 obrněných transportérů a více než 46 000 aut.

